

A'
TSASZÁRI ÉS KIRÁLYI FÉLSEG'
ENGEDELMÉVEL,

—————

Nro I.

Költ Bétsben, Bold. Afzöny Havának (Januátiusnak)
 2-dik napján 1798-dik Elzëndőben.

A' 18-dik Század' végéhez bennünket
 közelébb juttatott; 1797-dik esztendőnek
 látánk sok nevezetes szüleményeit: miket
 fog szülni e' bé-állott, és a' mint láthat-
 juk; nagy történetekkel terhes 1798 dik
 esztendő? várjuk. Egy részéből a' meg tör-
 ténteknek fundamentomosan hozzá lehet
 vetni némely következesekhez: de sokkal
 több dolgok' ki-menetelét fedt oly setet ho-

A.

málv, a' melyen által nem hathat, avagy tsak közönségesen véve, emberi elme' látása.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Hogy a' Fr. Respublika nagy erőt akar meg indítani a' tenger' hátán, Nagy-Britannia ellen, éppen oly szándékkal, mint a' milyennel ment hajdan Róma, Kárhágo ellen, ezt mutatják roppant készüléteivel egybe-kötöttett fenyegetődzései: de tudjuk azt is, hogy Nagy-Britannia' hadihajóinak száma 758, a' melyek között tsak nagy lineai hajó 128 vagon; tudjuk, mint rontá meg *Duncan* a' Batavusokat; tudjuk, mint regulázza *L. S. Vincent* a' Spanyolokat; tudjuk végre, hogy már egyszer az Irlandiai partok ellen küldött Frantzia Hajóssereget, Néhai 2-dik *Filep'* Spanyol Király' győzhetetlen Hajósseregének díjjára juttatták a' szélvezek: itt tehát a' szándék' teylesedéséről bizonyost mondani lehetetlen: mert ha Angliának, Skótziának, és Hiberniának Lakosai között is találatnak olyanok, a' kik meg-unták a' had' terhét viselni: valóban, a' Frantzia Nép között még ekkoráig is nagy mértékben uralkodó béketelenedésnek szólló tanúi, a' szüntelelen való rendelések, melyek tétetnek annak kiirtására. Hogy Portugalliát Békességkötésre kényszerítették a' Fr. ák: ez által ki

akarták a' Lisbonai Kikötőhelyből szorítani az Anglusokat, de, Ki-hagygyák e' ezek szoríttatni onnét magokat egy könnyen, holott annak minden Erősségeit már Octóberben el foglalták? méltán Kérdésbe lehet tenni. — A' milyen nagy a' bizonytalanság, Frantzia-Ország és Nagy-Britannia' vetélkedéseinek mi-formán lejendő végződése eránt: szint oly aggodásban vagynak a' Német-Birodalmi Rendeknek *Rastadt*-ban lévő Deputátusai az oda való és minden más Német-Birodalmi Újságoknak egyező Előadása szerént, hazóltától fogva, mióta értették a' Frantzia Követektől, hogy minden meg-határozás nélkül kell lenni a' plenipotenziáztaásoknak, melyet pedig ők oly meg-határozással vették vala az ő Küldöiktől, hogy a' Német-Birodalom' integritása (maga egész épségében való megmaradása) légyen mindenkor az ő a' küldözássoknak vezér-tsillaga. Említett véletlen kívánságát a' Fr. Direktóriumnak mindjárt közlötték a' Német Rendek' Deputátusai a' Regensburgi Gyűléssel, annakutánna pedig külön külön a' magok Principálisaikkal is: kiktől már most új Útasítást (Instructió) várnak; újjat várnak a' Regensburgi Gyűléstől is, mely, bár különös sietséggel lásson is e' dologhoz: még se' hajthatja azt végre egy hamar, minthogy közel háromszázig való Rendek' ügyét kell nékie mé-

rő serpenyőbe vetni és helvezen megfontolni. Mintegy 300 nagyobb és kisebb Rendekből áll t. i. a' Német-Birodalom. *Bonaparte*, kinek bagázsiaja világra kezdett válni már érkezni *Rastadt*-ba Decemb. 17-dikénn, maga is várattatott oda Dec. 22-dik estvéjére; de még az ő érkezése felől való reménység sem lehetett már elégséges a' nyughatatlankodó elmék' lecsendesítésére. — Hogy az új Pruszfiai Király barátságban kíván élni a' Fr. Republikával, megígérte, azon már tudva lévő Írásban, melyben hírül adta a' Fr. Direktoroknak, a' Királyságnak ő reája ezt írását. Hogy a' Rajna' bal-meljéki birtokait által akarja engedni a' Fr. Republikának: írják mindmagános mind közönséges Levelek, 's meg nevezik már azon Olvtájját is a' Fr. Közönséges-Társaságnak (*Département de la Roer*), melynek részévé tetettek az említett Birtokok, de miképpen fog azokért ki-elégíttetni a' Pruszfiai Király? még az erről való meghatározást nem olvashattuk. — A' hajdani Görög Tartományok sorsát, úgy annyira rebesgette vala már a' Fr. Direktórium előtt egy *Monge* nevű Tudós, a' kit Olasz-Országai Ritkaságokkal küldött vólt *Bonaparte* Párisba, hogy az ellen panaszt tett a' Párisi Török Követ, a' Külső-dolgokra ügyelő Ministernél, ki azzal a' mentéssel elé-

gítette ki a' Török Követet, hogy *Monge* nem a' Fr. Igazgatáshoz tartozó közönséges Személy, úgy pedig mint magános Tudós Polgár, szabadon nyilatkozathatta önnön kívánságát Görög-Ország erant. Már most maga *Bonaparte* is azon Beszédében, melyet Déc. 10-dikén tartott a' Fr. Direktórium előtt, Görög és Olasz-Országoknak sorsát, jövendölésképpen együvé hasonlította. — Talán *Bonaparte* ellen nem fog panaszkodni a' Török Követ, úgymint a' kinek tiszteletére még Balt is adott: de ha tenne is ellene valami szót, Párisból való elmenetele után: könnyen az a' tsendesítő felelet telhetne a' Parisiak' furtsaságától, hogy *Bonaparte* mint Orátor, élt azzal a' Figurával, mely szerént sokszor vétetik az Egész a' Rész helyett. Már pedig a' hajdani Görög-Orzágnak egy része, mely t. i. Velentzéhez tartozott, úgy is a' Frantzia Respublika' részévé lett: t. i., egy darabja a' *Pyrrhus* hajdani Országának Epirusnak. Ezen Tartomány darabban vagynak: *Larta*, mely, nagy kereskedő, jól épült Város, 's Érsek' lakó helye *Butrinto* Kikötőhelyes Város. *Preveza*, melyet *Augustus* Tsáfzár fundált, *Nicopolis* (Győzedelem' Városa) nevezet alatt, azon a' helyen, melyen az *Actiumi* győzedelem után telepedett meg a' tábora. *Vonizza*, mely egy Erősséget formál a' *Latrai* Iszoros tenger-

te való bé-járásnál. Végig folylya e' darab Tartományt egy költött pokolbéli vize a' Régieknek *Acheron*, mely vézsi eredetét a' *Dodonai* erdőkből, a' hova való tserfák, meg kérdeztettek hajdan a' jövendők eránt, 's láttattak feleleteket adni. Továbbá *Corcyra*, (*Corfou*) Szigete, mely az Ádriai tenger' szélső tsuttsán fekszik, hajdan *Phéaciának* neveztetett, 's Országá volt *Alcinousnak*, kinek kertjeit oly igen meg ditserte *Homérus*, és ez után *Ovidius*. Hatalmas Respublikát formáltak idővel a' *Corcyrabeliek*. Hofzszasága a' Szigetnek 43 mértföld, a' szélessége pedig 22. Hasonló nevű magával a' Fő-Városa, melynek Ersségei sok költségébe kerültek Velentzének. Vagyon Kikötőhelye, Görög Érseksége, 's Tudományok és Mesterségek-Akadémiája is. A' Levegőge egész *Corcyrának* tiszta; a' földje termékeny: mézzel, viaszszal, jóféle gyümöltkkel, és sóval bővöködik. A' borai igen kedvesek. Lakosinak száma fel-megy hatvan ezerre. — *Paxu* és *Antipaxu* Szigetetskék, szomszéd-ságában feküsznek *Corcyrának*. — *St. Maura*, ennek a' miolta már most a' Fr. áké *Leucade* a' neve: hajdonna pedig *Neritis* volt, a' midőn nem volt egészfzen Sziget, hanem egy része egygyesülésben volt Európával. Az egyesítő línéat; vagy Isthmust, a' *Korinthusiak* bírtak. Egy hegyén

*Neris*nek, *Apolló* Temploma szemléltetett, mely arról volt híres, hogy sok szerelmesek ugrottak le onnét a' tengerbe, hogy ne kénteleníttessenek tovább küzködni. A' bornak, gabonának, olajnak, tizromnak, narantsnak, mondolának bőviben vagyon *Leucade*. Vagynak jó legelő mezei is, és 3 Kikötőhelyei, melyeknek neveik: *Englimeno*, *Demata*, és *Santa Maura*. — (*Les*) *Echinades*, mely nevezet alatt egy csoport Szigetek értenek. Ezek között nevezetesek *Dulichium*, 's *Ithaka*, a' *Homérus* és *Fenelon* Írásaik által halhatatlan emlékezetűvé lett Országá *Uliszses*nek. — — *Cefalonia*, melynek hajdan *Epirus Melunna* (Fekete Epirus) volt a' neve. Ez nagyobb *Corcyránál*. Hét Szaká'zokra (Kántonokra) osztatik fel, melyeknek neveik: *Argostoli*, *Liscuri*, *Finéa*, *Erizzo*, *Pillaro*, *Samo*, *Lucato*. A' földje, álmélködásra méltó termékenységgü: mivel a' gyümölcs termő fák, kétszer hoznak rendszerént gyümö tsöket minden esztendőben. — *Zacinthe* (mely hajdan a' Görögöktől *Zacynthos*nak, a' Rómaiaktól *Zacanthus*nak; és a' Velentzeiektől *Zanten*nek nevezetett). — (*Les*) *Strophades*, apró Szigetetskék, melyekbe költöztették a' régi Mythologusok (Mesézők) a' Harpiákat, Bithiniából lett ki-verettetéssek után. Mostanság nem lakik egyéb benne Szerze-

teseknél. Ezen elő-számlált Szigetek, a'
Jonium tengeren fekszenek. Az *Aegeum*
 tengeren, csak egy Szigete volt Velentze-
 nek: csak is egy szállhatott tehát róla a'
 Fr. Republikára. Az a' Sziget, *Cythe-*
re, melyben hajdan, pompás Temploma
 volt *Vénus*nak. A' Velentzeiektől *Ceri-*
*gon*nak hívtattott.

*Triest*ből, Dec. 17-dikénn. — A' Ve-
 lentzei Birtokok' szélein állott Ts. K. Ármá-
 dia Fővezére Gr. *Wallis* Olivier, Goritzia
 Városából Vicenzába viszi által a' Fő-qnár-
 télyját. Az előljáró Sereget Gr. *Hohenzol-*
lern Generális vezérli: a' Tartalék-Sereget
 pedig *Kray* Generális, ki *Udine* táján ma-
 rad még most egy ideig. Ezen Ármádiá-
 nak nagy része gyalogság; mivel a' most
 nyert *Velentzei* Városokba fognak tétetődni
 őrizetül. Áll mind ötszfe 49 Bat. ból; 10
 Kompania Tirolisi Vadászokból, 2 Kom.
 Stabsgyalogságból: 6 Komp. Pionérek-
 ból, 's 24 Svadron Lovasságból. Más tiz ezer
 emberből álló Sereg, a' nem régen el-fog-
 lalt *Isztria*, 's *Dálmátzia* Tartományokat,
 és *Álbániának* egy részét fogja őrizni.

A' Ts. K. Felsőg *Rastadt*i Ministeré-
 hez Gróf *Metternich*hez mentek Dec. 13-di-
 kán a' Fr. Követek, 's meg-mutatták a'
 magok plenipotentiájokat: hasonlóképpen
 a' Gróf *Ur* is nékiek a' magáét.

A' Portugalliai Udvar, négy millió forintot érő drága köveket küldött ajándékul Párisba.

A' Cisalpinus Katonaság vissza-kezdte vonni magát, az újjabh Tudósítások szerint, a' Római Udvar' Birtokaiból.

* * * * *

Bonaparte' tiszteletére Bált is adott a' Direktórium Dec. 10 dikénn. — Estvére pedig ki vólt világosítva egész Paris. — *Bonaparte*, tsak egy nap két ezer Levelet kapott Párisban. A' Haláruló-Dámák motskos tiszteletet akartak néki tenni: de nem botsátotta magához, azt izenvén ki nékiek, hogy jól tudja az ő gondolkodassok' módját. Tudja hogy ha 18 dik *Lajos* menne Párisba: annak is szintúgy tiszteletére kívannának lenni. Nem jelent meg se' Teátramokban, se' más közönséges helyeken, a' hol tárgyává tette vólna magát a' Nép' hijjábavalóskodásának. Egy nap, Francois Neufchatel Direktornál ebédelt, *Lagrange* és *Laplace* híres Matematikusok' társaságában, kik előtt ebéd felett, a' circuius felolztásának egy új módját mutatta.

A' meg-hólt Pruszsz. Kiraly' temetése' tzeremóniaját nagy pompával tartotta a' mostani Kiraly Dec. 11-dikénn. Mikor a' koporsó le-szállott, egy arra a' vegre készült elzkoz által, a' sírba: 24 fontos

ágyúk lövették ki. A' szomorú muzsikát,
152 Muzsikuskok tsinálták.

Profeszus Hadi Tanátsos *Gentz* Úr igen komendálja a' Királynak, hozzája bé-nyújtott és a' Király által, mint már a' múltt postán jelentettük, ki nyomtattatott Írásában, hogy szabadítsa fel a' Király, az Ország' igazgatásában elől fordúlható hibáknak valóságos próbák által való meg-mutatását is.

A' Vürtembergi Hertzeg Dec. 22-dikén ki-múlt e' Világból életének 66-dik eszten-dejében. Halálát gutta-ütés okozta.

Károly Fő-Hertzeg nagy pompával ment bé Dec. 23-dikán Prágába,

Bukovinából örömmel írták Décemb. 17-dikén, hogy már akkor tsak nem egészen meg vólt fojtva a' pestis az oda való Kerület' Kapitánnya' és Lembergi Kormány-széki Tanátsos *B. Balsch* Úrnak bölts és ideje korán való rendelései által, melyek-ről érdemlett bizonytságot tett Pesti Professor *Schraut* Úr, ki a' Felség' parantsolatjából *Csernovitsba* érkezvén 6-dik Décemberben, minekutánna el járta a' pestises helyeket, egy Írást intézett Dec. 11-dikénn a' Baró Úrhoz, köszönvén Annak az Emberiség' nevébenn a' pestis ki-irtására tett erányos, és szembetünő foganatú intézeteket.

Béts.

Ő Felsőge méltóztatott Nyitra Ivánkai Vitéz Imre Urat; eddig a' Kassai Fő Nemzeti Oskola' Direktorát, *Torna és Abauj* Varmegyéknél; a' Kassai Megyebéli Kir. Kommisszariusnál; és a' Nemzeti Oskoláknál Visitatori 's Directori Hivataljában 14 esztendőök alatt tett érdemeire nézve, a' *Petsi* Tudománybéli Kerület' Nemzeti Oskoláknak Királyi Inspektorjokká kegyelmesen rendelni;

Magyar Ország

Mi tsak Nemzetünknek akartunk fel-ditsekedni azzal az Intézettel, a' mely *Keszthelyen* fundáltatott a' Mezei-Gazdaságnak közhasznú gyarapítására: azonban tsak hamar más nyelvenn írott Újságok, és nevezetessen a' Bétsi Udvari Újság is magasztalták ily követésre méltó tettét M. Gróf *Festetics* György Ő Nagyságának. Mai napon, melyen az 1798-dik esztendei Hírmondónknak első Darabját indítjuk, szerentsénk vagyoni, új remekjét hirdetni a' Gróf Úr példás hazafiságának, 's az oly jótéleményekbenn való fáradhatatlanságának, melyek, a' Fejedelem és Nemzet' köz java hathatós elő-mozdítására erányzott buzgóságának örökös tanúi. A' remeknek tsupa előadása, fel-ér minden ditserő 's más tehetős Hazafiakat is a' Mécénásságra

serkenhető ki-fejezésekkel. Áll t. i. az öt Nemes Ifjak Convictusának a' *Keszthelyi* Királyi Gymnásium mellé oly formán való fel-állításában, hogy mind az öt Oskolából legyen abban egy egy Ifjú. Már meg is vagon vetve a' fundamentoma valaképpen ezen Convictusnak, következő módon: A' most folyó oskolai esztendő en egy tanuló Ifjú nyer stipendiumot; a' jövő esztendőkbenn pedig mindég eggyel eggyel nevededik a' Stipendisták száma, míg t. i. ötre fog telni. A' Grammatika-Oskolából való Ifjatskák' Stipendiuma száz forint; a' felsőbb Classisokból valóké pedig százötven. A' midőn egészen fel fog állani a' Convictus, különös Gondviselőjök is lesz az Ifjaknak, kin-k számára 200 forint vagon ki szabva. Lesz egy Inassok is, hasonlóképpen Tanuló, ötven forint fizetéssel. Ha az Ifjaknak minden fogyatkozások nélkül meg-eshetik, hogy az öltözetjekre 's tartásokra fordítandó summából valami fenn marad: abból lassan lassan tőkepenz formálódik: mely, fundusúl szolgálhat, Orvosságokra, Könyvekre, vagy más előre el nem látott szükségeknek pótolására. Addig is míg a' Stipendista Nemes Ifjak' száma 5-re telne: szállás fogadódik nékiek, és a' Gymnásium' Directorának lesz különös gondja reájok. Már az 1-ső Stipendista ki is vagon nevezve, Nagy-Bajomi Nemes *Tasy György Úr Fia'* Személyjében.

A' múlt postán közlött Nagy-Kállói Levélen kívül, más is érkezett hozzánk későbbben melyet már most nem közlünk egészlzen: mivel ha szintén a' kifejezései különbözők is: a' summája mindazáltal nagy részént meg-egyez az előbbeniével; tsak a' mik az elősöben nem voltak; azokat közöljük tehát ebből, következendő Töredék-Darabokban:

Királyi Fő Hertzeg Nádorispányunk, a' mi kedves Ezeredes Kapitányunkat *B. Vay Miklós* ö Ngát, *Zabólcsh, Beregh, Máramaros, és Ugotsa* Vármegyék Ns Seregeinek Brigadérossává méltóztatott nevezni November elején. — *Zabólcsh* Vármegyének 11. dik Decemberi Gyülésébe, a' Felkeltt Nemesek' Seregének Fő-Tisztjein kívül, minden Százból egy Al-Tiszt 's négy Közemberek mentek be. — A' N. Sereg jómaga viseletét adván elő T. Első Vice-Ispán Úr, magasztalva említette azt a' kedvességet is, melyet a' N. Sereg, Palatinus ö Kir. Fő-Hertzesége, és Primás ö Eminenziaja előtt nyert. — A' Gyülés' el oszlásával mint egy 200 Személyre voltak a' Vármegye házábann asztalok terítve, melyeknél, más Uraságokon kívül, meg vendégettetett a' Tisztj Kar: de a' több része is a' N. Seregnek, Káplárságok szerint, 84 Házakba elosztatván, annyi ételt 's italt kapott hogy a' kiknek Rokonságaik voltak meg azokat is megvendégelhették. A' mérték letességnek, 's az okos fenytékhez való szokásnak nagy bizonyosságát adták e' jeles napon a' N. Vitézek: mert ámbár borok bővön volt: még se tapasztaltatott tsak egy

megrészegedés vagy leg-kissebb rendeletlen-
ség is közöttök.

Tudósítás.

*Broughton' Religiói és Ladvocat' Hi-
stóriai Lexiconai* eránt sok helyekről ír-
nak hozzám, hogy azokat a' Kérőknek
számokra küldjem meg. A' közelebb la-
kóknak számokra *Weinmüller* Komáromi
Typographus Úr, mint eddig, úgy ezután
is bizonyosan meg küldi. A' távolabb la-
kók, az alkalmatosságnak nem mindenkori
létele miatt, a' nevezett munkákat később-
ben vehetvén, azokat Posonyban, Győ-
rött, Veszprémben, Siklóson, Fehérváratt,
Pesten, Debretzenben, Patakon, Kassán,
Lossontzon, Unvára tt, Munkátson, Ko-
losváratt, Zágrábban, Sopronban. Nyi-
trán méltóztassanak kereseteni.

Vosgien Geographiai Dictionariuma
felől is, mellynek ki adását meg ígértem,
sokan írnak hozzám.. Most ennyit felel-
hetek. A' Munka nállam IV Tomusok-
ben a' Magyar Országi, és ahoz tartozó
Tartományokban lévő helyeknek hozzá adá-
sokkal meg bővítve, régen készen vagon.
De annak ki adását, a' mostani környülállá-
sok, és a' Státusokban már meg esett és
még meg eshető változások miatt, szüksé-
ges továbbra halasztani. *Komáromban, De-
cemb. 25-dik napján 1797.*

Mindszenti Sámuel.